

Titanic-moment schopte de financiële lobby in gang

Voor de crisis van 2007 werd er in Brussel rustig onderhandeld tussen bureaucraten en financieel lobbyisten. Daarna werd alles politiek en begon het Grote Reguleren. Wie invloed wil, moet er op tijd bij zijn. Transparantie is ver te zoeken. „Iedereen lobbyt voor zichzelf. Het is een jungle.” Soms met desastreuze resultaten.

Door CAROLINE DE GRUYTER

Met financiële lobbyisten heeft Burkhard Balz tamelijk veel geduld. Geen wonder: voor hij Europarlementariër werd voor de conservatieve Duitse CDU, was hij eerst bankier en toen lobbyist voor Commerzbank in Brussel. Dat zelfs Balz het nu „helemaal heeft gehad met lobbyisten”, zegt dus wel iets.

Balz is een boom van een man met steeltjeshaar. Hij is lid van het economisch en monetair comité, een groep Europarlementariërs gespecialiseerd in financiële en economische zaken. Vroeger stelde dat comité, dat besluitvorming voorkookt voor alle parlementariërs, op het gebied van financiële regelgeving weinig voor: er was nauwelijks financiële regelgeving. En voor het Lissabonverdrag, dat in 2009 van kracht werd, had het Parlement weinig over financiële zaken te zeggen. Daarom was de financiële lobby, anders dan de landbouw- of bedrijfslobby, niet ontwikkeld.

De crisis heeft dat veranderd. De financiële sector wordt na jaren van laissez faire stevig aangepakt. Ze zet alle zeilen bij om nieuwe wetgeving te stoppen of in haar voordeel te buigen. Toen er vorig jaar gestemd moest worden over regels voor hedgefondsen, werd Balz bestormd door lobbyisten. „Op zich vind ik dat geen punt. Als parlementariër moet je naar iedereen luisteren, anders kun je geen afgewogen besluit nemen. In die industrie gaan miljarden om. Hedgefondsen waren bang dat wij buitenstaanders hen om zeep zouden helpen. Dat begrijp ik. Maar na vijftien, twintig van die bezoeken weet je het wel. Toch bleven ze mijn deur plat lopen. Ze kwamen direct uit Londen. De enige die daar baat bij had, was de Eurostar-trein. Dus ik zei: 'Mijn tijd is schaars, ik maak alleen nog afspraken als jullie nieuwe inzichten hebben.' Zeiden zij: 'Als je geen tijd hebt, komen we in het weekend toch bij je thuis, in Hannover?' Toen dacht ik: nou is het genoeg. Zijn jullie helemaal belazerd.”

De crisis, bevestigden lobbyisten, Europees ambtenaren, diplomaten en politici vrijwel unisono, heeft de financiële lobby in gang geschópt. „Het was een Titanic-moment”, zegt een banklobbyist die net als al zijn collega's anoniem wil blijven. Degeenen die het kunnen betalen – grote banken, hedgefondsen, effectenbeurzen – lobbyen zich een ongeluk. Vaak is het ieder voor zich, en met wisselend resultaat. Sommigen houden geen maat en wekken wrovel, zoals de hedgefondsen. Anderen, zoals consumentengroepen, zijn in geen velden of wegen te bekennen.

Vóór 2007, vertelt deze lobbyist, onderhandelden sommige banken en verzekeraars in Brussel over harmonisatie van nationale wetgevingen over financiële dienstverlening. Zij gingen de grenzen over, regulering kon niet nationaal blijven. Met het harmoniseren van deze lappendeken waren enorme belangen gemeed. Maar het onderhandelen verliep rustig. Stentje voor stentje. „Toen kwam de kredietcrisis. Alles werd politiek. Het Grote Reguleren begon. Alles ging zo snel, daar viel

Handel in kant-en-klare amendementen

Het Europees Parlement is bezig zijn gedragsregels aan te scherpen, nadat in maart was gebleken dat drie parlementariërs – Oostenrijkse, Sloveense en Roemeense oud-ministers – tegen betaling amendementen hadden ingediend over financiële wetgeving. Ze waren benaderd door 'lobbyisten' van de Britse krant *Sunday Times*. Eén parlementariër factureerde 12.000 euro. Twee van de drie zijn afgetreden, de derde verzet zich nog tegen opstappen. Omdat de drie geen financieel

experts zijn, hadden de amendementen weinig impact. Waarom de krant geen parlementariërs benaderde die wel invloed hebben, weet niemand. Rapporteur Jean-Paul Gauzès zegt: „Ik ben niet benaderd. Jammer. Anders kon ik nu vertellen hoe onkraakbaar ik ben!” Veel parlementariërs steunen strengere gedragsregels. Maar weinigen hebben de illusie dat dit corruptie kan uitsluiten. Nu al is het verboden geld aan te nemen of nevenactiviteiten niet te melden.

niet tegenop te lobbyen. De crisis heeft de Europese integratie enorm versneld op financieel gebied. Wij weten nog altijd niet hoe we moeten regeren. Iedereen lobbyt voor zichzelf. Het is een jungle.”

Volgens *Alter-EU* en *Corporate Europe Observatory*, organisaties die meer transparantie willen, zijn er 15.000 lobbyisten in Brussel. Hoeveel financiële lobbyisten er zijn, en of het aantal stijgt of daalt, is moeilijk te bepalen. Er is een register, er zijn gedragsregels. Maar veel lobbyisten gebruiken hun pasje nauwelijks. Degenen die dat wel doen, zijn niet altijd de mensen die iets bereiken. Omgekeerd hebben mensen die iets bereiken, niet altijd pasjes. Neem de City of London. Dat is overheid, maar ze haalt volgens een betrokkene „alles uit de kast om de financiële sector te beschermen”. En was premier Balkenende, die Commissievoorzitter Barroso belde voor ING, geen lobbyist?

Brussel zit vol lobbykantoren, van multinationals als Hill & Knowlton of Apco tot eenmansbedrijfjes. Zij werken voor bedrijven, regeringen – iedereen die betaalt voor het organi-

'De financiële lobby is een supermarkt'

Hoogleraar Rinus van Schendelen

seren van recepties of informatie-overdracht aan ambtenaren. Een Europees ambtenaar zegt dat het bekendste financiële lobbykantoor – Fleishman-Hillard – „weinig slagkracht” heeft. „Ze organiseren diners met mooie jongens en kortgevoerde meisjes. Net een modeshow. Die worden betaald om ons te vertellen dat 'de sector naar het Verre Oosten verhuist als deze wet erdoor komt'. Dan zeg ik: 'Vorige keer verhuisden jullie toch ook al?' Als je doorvraagt op technische details, weten ze het antwoord al niet meer. Ik ga zelden naar die diners. Ik eet liever thuis.” Fleishman wil niet meewerken aan dit artikel; een medewerker zegt dat ze „vaak te grazen zijn genomen” door verslaggevers.

Sommige grote banken als ABN-Amro hadden vóór de crisis lobbyisten in Brussel. Wie Europese ambtenariërs had, kon maar beter meebeslissen over de vormgeving van de interne markt voor financiële diensten. „Als je Europese besluitvorming wilt sturen, moet je iemand in Brussel hebben die overal in het allervroegste stadium bij is”, zegt Rinus van Schendelen, Rotterdamse hoogleraar en auteur van vele boeken over de Europese lobby. „Vanuit Nederland kun je niet zien welke regelgeving men in Brussel bedenkt. Tegen de tijd dat je het ziet, ben je te laat. Dan is er een *draft*, is de toon gezet.”

Voor de crisis was de ultraliberale Ierse eurocommissaris Charlie McCreevy, bijgenaamd 'McCreepy', verantwoordelijk voor financiële regelgeving. Hij wilde „herinnerd worden om wat ik niet reguleerde, niet om

wat ik wel reguleerde”. Zijn Franse opvolger Michel Barnier is met een inhaalslag bezig. Er zijn tientallen 'stuks' Europese wetgeving in voorbereiding – van regulering voor kredietbeoordelaars tot methodes om pan-Europese banken overeind te houden. Om te begrijpen wat er speelt, is technische kennis nodig, op twintig gebieden tegelijk.

De industrie smijt met geld om alles bij te houden. Consumentengroepen hebben daar de middelen niet voor. Ook Europese federaties, die vroeger opkwamen voor een hele sector (zoals banken), benen het niet meer bij. Bovendien is er inhoudelijk extreme verdeeldheid. Zo maakte de Rabobank, anders dan andere Nederlandse banken, geen bezwaar tegen nieuwe kapitaalvereisten van de zogenoemde Basel-III-regels. „De problemen voor de concurrentie van Rabobank waren groter dan die voor henzelf”, zegt een betrokkene. „Zo gaat het constant: regulering schept kansen om de concurrentie een kopje kleiner te maken.”

Gevolg: veel financiële instellingen lobbyen enkel nog voor zichzelf. „Als Deutsche Bank een probleem heeft”, zegt een lobbyist, „denk je toch niet dat ze de Europese Bankfederatie inschakelen? Welnee. Ze sturen zelf dertig man naar Brussel. Die blijven zolang als nodig is.”

Coalities bestaan nog, maar wisselen per onderwerp. Nederlandse pensioenfondsen trokken samen op om te zorgen dat zij niet geraakt werden door nieuwe Europese regels voor verzekeraars. Nu de Europese pensioensector wordt gereguleerd, staan ze elkaar naar het leven. „De financiële lobby is een supermarkt geworden”, zegt Van Schendelen. „Je shoort nu eens bij de een, dan bij de ander. Soms werkt het, soms niet.”

Spin Watch, een site die de verstrengeling van bedrijfsleven en politiek probeert te documenteren, publiceerde laatst een verslag van de lobby die zakenbank Goldman Sachs vorig jaar tegen regulering van de derivatenhandel organiseerde. Ambtenariërs van Barnier en Europarlementariërs werden op ententes getraakteerd en met brieven, telefoontjes en bezoeken bestookt. Goldman stuurde eigen mensen en huurde lobbyisten in. Sommige parlementariërs stuurden de post door naar Spin Watch, anderen waren ontvankelijker.

De parlementsrappporteur, de Franse conservatief Jean-Paul Gauzès, beaamt dat details in de wetstekst zijn aangepast. Maar dat gebeurt altijd. Soms worden er duizenden amendementen ingediend. „Zo werkt democratie. Dit gebeurt in nationale parlementen ook. Feit is dat de derivatenhandel en de hedgefondsen, die voorheen ongereguleerd waren, dat nu wel zijn. Zo effectief is de lobby ook weer niet.” Volgens hem is keihard pushen contra-productief. Als hedgefondsenrapporteur kreeg hij 195 keer bezoek van lobbyisten – vrijwel allemaal uit de industrie. „Hoe harder ze roepen: 'niet reguleren!', hoe geïrriteerder je raakt. Toch ontvang ik ze. Wij zijn leden, met anderhalve man en een

paardekop aan assistentie. We hebben hun informatie nodig.”

Amendementen zijn in juridische taal geschreven. Voor een leek zijn ze niet te componeren. Daarom doen lobbyisten dat vaak voor Europarlementariërs. De Britten zijn er meesters in, zegt een lobbyist. „Die produceren superproza.” Laatst bleek dat meerdere parlementariërs identieke amendementen indienden. Ook was er een schandaal rond parlementariërs die dat tegen betaling deden (zie inzet). Sindsdien accepteert Gauzès alleen nog amendementen van een lobbyist als niemand anders die krijgt. „Ik overtuig liever mijn collega's om voor mijn amendement te stemmen.”

Veel betrokkenen zeggen dat ze lobbyisten van financiële instellingen misschien beter zouden verdragen als 'de andere kant', de consumentenkant, hetzelfde deed. Op mensenrechten- of milieugebied geven ngo's en consumentengroepen de industrie flink tegengas. Maar op financieel gebied zijn ze nergens. Vóór de Commissie ontwerpverwet schrijft waar lidstaten en parlement over onderhandelen, haalt ze groepen experts bij die de eerste input geven. De goede lobbyist zorgt dat hij daarin zit. „En hoe kom je daarin?” zegt een hunner, „niet door etentjes te geven. Nee, doordat je de Commissie informatie geeft waar ze wat aan heeft: een rapport over de sector, eerlijke cijfers over je bedrijf. Als je niets 'brengt', kun je later nooit iets 'halen’.”

Een Commissiefunctaris die probeert ngo's in zijn expertgroepen te krijgen, zegt: „Vaak hebben consumentenorganisaties maar één persoon om 'Europese financiën' te dekken. Als die al komt, doet hij zijn mond nauwelijks open. Hun emoties zijn helaas beter ontwikkeld dan hun feitenkennis.” Dus nodigt hij academici uit, van universiteiten of denktanks als Bruegel en CEPS. Eigenlijk voeren die ook oppositie tegen de industrie, zegt hij. „Onder-schat hun invloed niet. Commissie-

'Hoe harder ze roepen, hoe geïrriteerder ik raak'

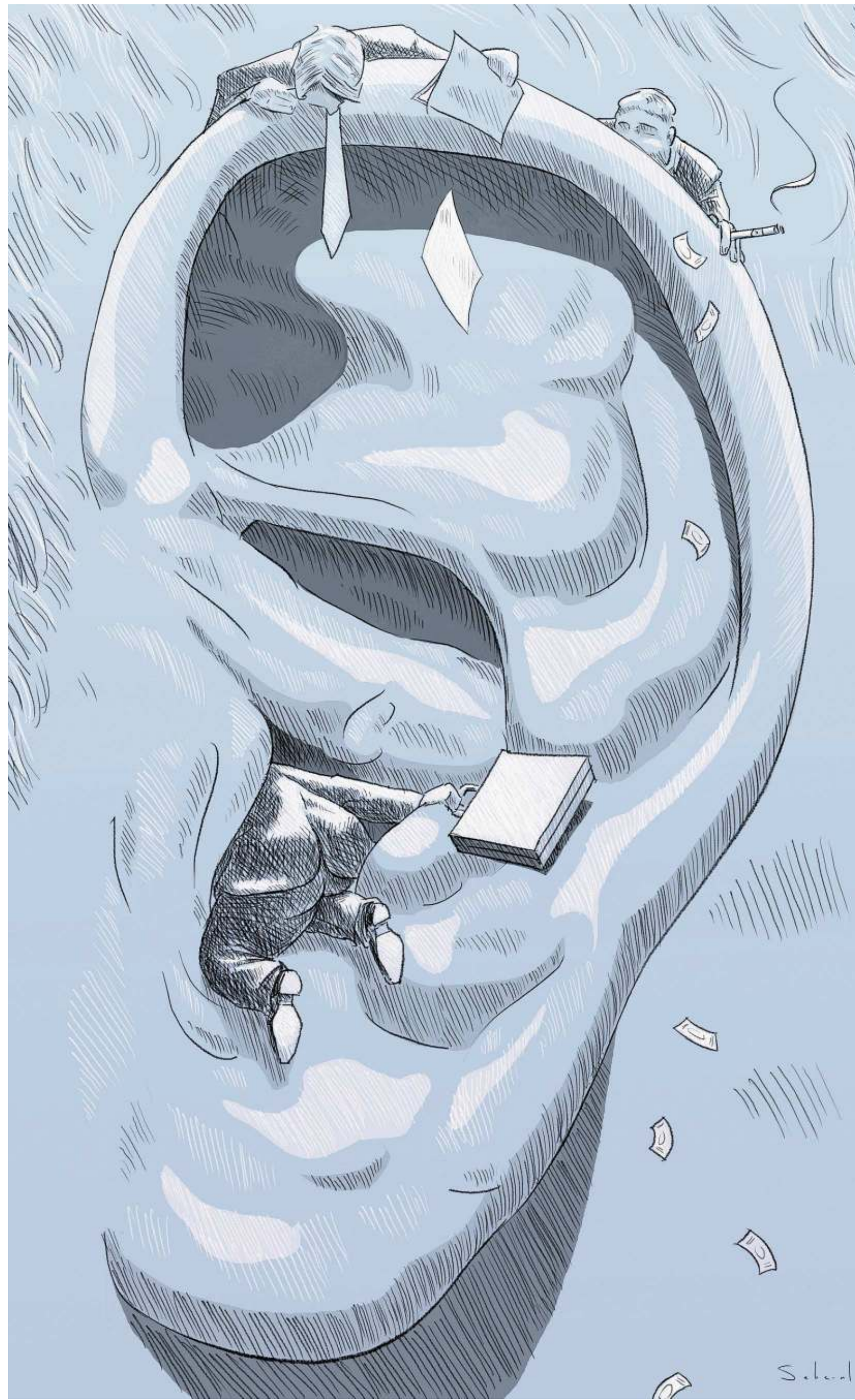
Europarlementariër Gauzès

functionarissen zijn vaak gemankeerde academici. Ze hebben onze sympathie. Je kunt zeggen: wij luisteren iets meer naar de academici en de eurocommissarissen iets meer naar de industrie.”

Europarlementariërs vullen het gat nu zelf: ze richten een 'alternatieve' lobby op, *Finance Watch*. Het idee komt van een Groene Fransman, maar ook conservatieven als Balz en Gauzès steunen *Finance Watch*. Projectmanager Thierry Philippinot, telg uit een Franse champagnefamilie met ervaring in de derivatenhandel, wil vooral „zelf onderzoek doen. Dossierkennis opbouwen. Zodat we iets te bieden hebben.”

Als iemand weet hoe cruciaal dat is, is het Guillaume Prache, secretaris-generaal van EuroInvestors – de consumenten van de financiële industrie, onder wie kleine spaarders, beleggers en aandeelhouders. EuroInvestors leeft van de contributie van leden in diverse landen, zoals de Vereniging van Effectenbezitters (VEB) in Nederland. Dat is geen vetpot. Prache heeft twee Poolse assistenten, meer niet.

Eurocommissaris Barnier is nooit teruggekomen op zijn belofte om consumenten een grotere rol bij financiële hervormingen te geven door hen direct subsidie te verlenen. Prache betreurt dat. „Als ik één thema goed volg, vanaf de expertgroep van de Commissie tot aan finale besluitvorming in het parlement, moet ik andere thema's laten schieten”, zegt hij. „Ik heb dringend researchers nodig. Nu zijn we per definitie *outgunned*. Kansloos.”

Illustratie Sebe Emmelot